

Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1974

door

J. MENNEMA en S. J. VAN OOSTSTROOM

(Rijksherbarium, Leiden)

In grote lijnen wijkt deze lijst nagenoeg niet af van de lijsten van vondsten van zeldzame planten, zoals die sinds 1971 zijn gepubliceerd. Zoals te doen gebruikelijk is, zijn de vondsten in drie categorieën gerubriceerd, t.w. de inheemse, de adventieve en de verwilderde soorten.

In de lijst met inheemse soorten zijn meestal niet opgenomen die vondsten, welke onlangs als nieuw voor één van de Waddeneilanden zijn gepubliceerd (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1975). Wederom is vooral daar een korte tekst toegevoegd, waar een minder zeldzame soort buiten zijn areaal werd gevonden.

Enkele excursies naar het onverwacht rijke terrein der Verenigde Pharmaceutische Fabrieken te Apeldoorn verrijkten de rubriek vondsten van adventieve soorten in niet onbelangrijke mate. Wellicht ten overvloede dient te worden opgemerkt, dat deze rubriek ook diverse opgaven bevat van adventieve vondsten van planten, die in hun natuurlijke standplaats tot onze inheemse flora worden gerekend.

Ook dit jaar zijn er door medewerkers en studenten, werkzaam aan het Rijks-herbarium te Leiden, weer diverse gebieden op basis van kilometerhokken (MENNEMA, 1973) geïnventariseerd, t.w. het Utrechtse poldergebied W. van Utrecht, IJsselmonde-West (SMITS & MENNEMA, 1974) en de Hoeksche Waard. De Werkgroep Hoeksche Waard heeft o.i. wel aangetoond, dat dit laatste gebied ten onrechte op de oude IVON-kaart (vóór 1950) blank is gebleven.

Helaas moeten wij constateren, dat diverse opgaven niet voor onze lijst in aanmerking komen, omdat de planten ter plaatse bleken te zijn uitgezaaid. Meestal betreft het hier planten van bermen van nieuw aangelegde wegen. Ernstiger is het, dat wij genoodzaakt zijn om enkele opgaven van de vorige lijst (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1974) te rectificeren, omdat de planten aldaar blijken te zijn uitgezet. Ondanks onze soms grote aarzeling om de vondst van een soort te publiceren – zo is op aanraden van de tweede onzer de opgave van *Helianthemum nummularium* van de Z.-rand van het Eyserbos één jaar blijven liggen, totdat Dr. S. J. Dijkstra de vondst bevestigde – lijkt het ons gewenst dit uiteindelijk toch te doen. Immers, eerst dan kunnen wij een ieder aanmoedigen ons mede te delen, dat het een vondst van een overgebrachte plant betreft.

Deze lijst wijkt van de lijsten, die sinds 1971 zijn gepubliceerd, op één belangrijk punt af. Wij menen er goed aan te doen de nieuwe vondsten van enkele adventieve en vooral van verwilderde soorten ook in deze lijst op te nemen. De wetenschappelijke waarde van vondsten op vuilnisbelten van verwilderde sierplanten of van adventieven, opgegroeid b.v. uit gemorst zaad bij een voliëre, achten wij nl. voor de floristiek van Nederland te gering om deze vondsten in een aparte publicatie te vermelden. Daarom nemen wij de vondsten van deze nieuwe soorten, met een vermelding van hun land van herkomst, in deze lijst op, met dien verstande dat de naam van de soort vet is gedrukt. Eerst wanneer deze soorten regelmatig in ons land worden aangetroffen, heeft het zin hiervan een beknopte beschrijving en een karakteristieke afbeelding te publiceren. Het ligt in ons voornemen een lijst van dergelijke minder belangrijke vondsten, die gedurende de afgelopen jaren zijn gedaan, binnenkort te publiceren teneinde de ontstane achterstand in te lopen.

Belangrijke vondsten, met name van soorten, die wij menen te mogen beschouwen als nieuw voor de (inheemse) Nederlandse flora, zullen zo spoedig mogelijk apart worden gepubliceerd.

Evenals in voorgaande jaren houden wij ons ook nu weer aanbevolen voor toezending van materiaal en voor opgaven van nieuwe vondsten, graag voorzien van een zo nauwkeurig mogelijke opgave van de vindplaats, alsmede van de datum van de vondst en de naam van de vinder. Het ligt in ons voornemen om de „lijst van 1975” in het voorjaar van 1976 te publiceren. Opgaven van vondsten, die voor deze lijst in aanmerking komen, dienen uiterlijk voor 1 februari a.s. in ons bezit te zijn.

Voor de namen van in deze lijst vaak genoemde vinders zijn de volgende afkortingen gebruikt: (A.) voor J. Akkerman te Beverwijk; (Ad.) voor F. Adema te Leiderdorp; (Bo.) voor Joh. Bolman te Amsterdam; (Bij.) voor R.-J. Bijlsma te Ede; (v. H.) voor

Ir. H. P. van Heel te Veere; (He.) voor Dr. Ir. F. Hekker te Delft; (v. d. M.) voor R. van der Meijden te Leiderdorp; (Mo.) voor J. L. Mol te 's-Gravenhage; (v. O.) voor Dr. S. J. van Ooststroom te Oegstgeest; (v. d. P.) voor D. T. E. van der Ploeg te Sneek; (R.) voor F. Rudolphy te Gorredijk; (So.) voor F. Sollman te Leersum; (St.) voor P. F. Stolwijk te Hardegarijp, Fr.; (W.) voor E. J. Weeda te Amstelveen; (Unio) voor Excursie van de Commissie voor het Floristisch Onderzoek van Nederland.

Literatuur

- MENNEMA, J., 1973. Een vegetatiewaardering van het stroomdallandschap van het Merkske (N.-Br.), gebaseerd op een floristische inventarisatie. *Gorteria* 6 (10/11), p. 157-179.
- & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1974. Nieuwe vondsten van zeldzame planten, hoofdzakelijk in 1973. *Gorteria* 7 (5), p. 65-83.
- & —, 1975. Aanvullende gegevens op Gremmen en Kremers, De Flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. *Gorteria* 7 (9/10), p. 133-148.
- SMITS, C. & J. MENNEMA, 1974. Floristische inventarisatie van IJsselmonde-West. Openbaar Lichaam Rijnmond, Rotterdam.

A. Inheemse soorten

PTERIDOPHYTA

Equisetaceae

- Equisetum hyemale* L.; ZO. van station Castricum, langs spoordijk, aug. 1974; Wormerveer, station, aug. 1974; Velzen-Z., weg langs spoorbaan, 1973; Bloemendaal, bij Oude N.H. Kerk, aug. 1974 (alle opg. So.). Hoewel deze soort volgens HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1975) in het Duindistrict plaatselijk algemeen voorkomt, is het aantal vindplaatsen in de kuststrook betrekkelijk gering; de alhier vermelde opgaven langs een spoorlijn kunnen wellicht ook betrekking hebben op adventieve vondsten.
- Equisetum sylvaticum* L.; Oldelamer, pad naar Kooi, Fr., mei 1974 (opg. v. d. P.); Huybergen, N.-Br., langs greppel, aug. 1974 (opg. T. A. Hattink). In Friesland was deze soort na 1950 slechts in één, in Noord-Brabant in twee uurhokken aangetroffen (MENNEMA, 1975).

Lycopodiaceae

- Lycopodium clavatum* L.; De Groote Peel, Asten, N.-Br., aug. 1974 (N. H. van Deursen). Volgens MENNEMA (1975) waren er bezuiden de grote rivieren recent slechts 4 vindplaatsen bekend.
- Lycopodium selago* L.; Urk, zandafgraving, sept. 1974 (P. Bremer).

Polypodiaceae

- Asplenium adiantum-nigrum* L.; Egmond a. d. Hoef, ruïne, aug. 1974 (So.); 's-Gravenhage, Trekvlieweg, wallekant, sept. 1971 (opg. Mo.).
- Asplenium trichomanes* L.; Leeuwarden, Willemskade, in een grachtmuur, 1974 (opg. St.); Staveren, Voorstraat, op stenen brugmuur, aug. 1974 (opg. id.); Sant-

poort, ruïne van Brederode, 1973 (opg. So.). Van Staveren was de soort reeds bekend van het stationsterrein (JANSEN & VAN DER PLOEG, 1974); de soort was te Santpoort voor het laatst waargenomen in 1901 (SEGAL, 1962).

Dryopteris filix-mas (L.) Schott; Heinenoord, kademuur haven, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard); Strijensas, sluismuur, aug. 1974 (id.). Deze algemene soort komt in het Haf- en het Fluviatiele district van Zuid-Holland uiterst zeldzaam voor.

Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.; Leeuwarden, Willemskade, in een grachtmuur, 1974 (opg. St.); Sneek, op oud muurtje, okt. 1974 (opg. v. d. P.); Hoorn, op grachtmuur, aug. 1974 (opg. G. Houtman); 's-Gravenhage, Trekvlieweg en Noordwal, wallekant, sept. 1971 (opg. Mo.); Haamstede, in waterput bij slot Haamstede, mei 1974 (J. P. C. Boot & J. Mennema); Westenschouwen, in Dominiale duinen, 1970 (opg. J. P. C. Boot).

Polypodium interjectum Shivas $\times$ *P. vulgare* L. (*P. \times mantoniae* Rothm.); Epe, Gortelse weg, boswal langs de beek, ten W. van de papierfabriek, sept. 1974; Vaassen, Gld., beek tussen Woestijn en Sprengenkamp, boswal nabij Kortenbroekweg, aug. 1974; ZO. van Oosterhuizen, Gld., Oosterhuizerspreng, op boswal Z. van de Veendijk, aug. 1974; Laag-Soeren, nabij spreng op hellinkje, aug. 1974; Winterswijk, Loop van Schreurs, in schrale wand, juni 1974; Leersum, langs weg op boswallekje tegenover hotel Darthuizen, sept. 1974; Z. v. Egmond aan Zee, N.H.-Duinreservaat, in dennenplantage, aug. 1974 (alle So.). Wellicht is deze bastaard minder zeldzaam, zoals oorspronkelijk ook door MEINDERS-GROENEVELD & SEGAL (1967) werd verondersteld.

Thelypteris dryopteris (L.) Slosson; Castricum, N.H.-Duinreservaat, in dennenplantage, juli 1974 (So.); Apeldoorn, aug. 1974 (id.). De eerste vondst in het duingebied van deze zeldzame varen, die vooral in het oosten en zuiden van ons land voorkomt.

ANGIOSPERMAE

Callitrichaceae

Callitriche obtusangula Le Gall; Axel, Zwarte Hoek, brakke kreek, juli 1974 (F. L. Tombeur); sloot bij Mijnsheerenland, mei 1975 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Callitriche stagnalis Scop.; in griend bij Strijen, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard). Van deze vrij zeldzame soort waren, behalve van de Biesbosch, bijna geen vondsten bekend in het westelijk deel van het Fluviatiele district.

Campanulaceae

Campanula patula L.; Boven-Leeuwen, Waaluiterswaard, juni 1974 (opg. Floristencollege Gelderse Vallei). Het heeft er de schijn van dat deze soort slechts efemer voorkomt; op drie vindplaatsen langs Waal en Rijn bleek de plant het volgende jaar te zijn verdwenen (M. T. Jansen).

Legousia hybrida (L.) Delarb.; akker langs de weg naar het Ganzenei bij Brummen, juni 1974 (Unio).

Legousia speculum-veneris (L.) Durande ex Vill.; ruïne Nijenbeek, gem. Voorst, Gld., juni 1974 (Unio); Gietelo, gem. Voorst, bos bij Huize De Poll, juni 1974 (id.);

Dovenkamp, Oude IJssel bij Empe, Gld., juni 1974 (id.); Cortenoever, gem. Brummen, juni 1974 (id.).

Caprifoliaceae

Lonicera xylosteum L.; Mettenbergerbos, Bemelen, L., mei 1974 (J. H. Willems).

Caryophyllaceae

Cerastium pumilum Curt.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.). Misschien adventief?

Dianthus deltoides L.; Oostvoorne, O. van het Biologisch Station, daar reeds vanaf 1953 bekend (C. Sipkes); Bloemendaal, Zeeweg, 1965 (opg. So.); De Zilk, binnen-duinrand, 1965 (opg. id.).

Herniaria glabra L.; Heerlen, mijnspoorweg van de Oranje Nassau III, 1974 (Werkgroep Zeldzame Planten). Zie Natuurh. Maandbl. 63(11), 1974, p. 183. Deze algemene soort van zandige rivieroeveren in het Fluviatiele distrikt (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1975) is in Z.-Limburg zeldzaam.

Sagina apetala Ard. subsp. *apetala*; duinen bij Scheveningen, langs ruiterspad, juni 1974 (v. d. M.).

Scleranthus cf. *annuus* L. $\times$ *S. perennis* L.; in de berm van Rijksweg E8 bij het kruispunt met de Provinciale weg Harskamp-Stroe, aug. 1974 (Dr. Ir. G. Sissingh).

Stellaria nemorum L.; Wageningse berg, bij park Belmonte, april 1974 (H. v. Oeveren).

Ceratophyllaceae

Ceratophyllum submersum L.; tussen Huizinge en Stedum, Gr., in sloot langs Delleweg, juli 1973 (G. van der Velde). Zie Gorteria 7(3), 1974, p. 47.

Chenopodiaceae

Beta vulgaris L. subsp. *maritima* (L.) Arcang.; Katwijk, N.-oever kanaal, juli 1974 (R. M. v. Urk). Buiten het deltagebied komt deze soort langs de kust tussen Den Helder en Hoek van Holland zeer zeldzaam voor.

Chenopodium foliosum Aschrs.; Vlieland, in de duinen bij Vianen, aug. 1974 (J. van Tol & S. Kafman). Deze soort was van de Waddeneilanden niet bekend.

Cistaceae

Helianthemum nummularium (L.) Mill.; de heer J. H. Willems was zo vriendelijk ons mede te delen, dat de opgave in de vorige lijst van een vondst in de Z.-rand van het Eyserbos volgens zijn informaties betrekking heeft op een uitgeplant exemplaar, afkomstig van de St. Pietersberg.

Compositae

Cirsium eriophorum (L.) Scop.; de opgave in de lijst van 1971 (Gorteria 6, 1972, p. 44)

- van Sommelsdijk heeft geen betrekking op autochtone planten (schr. med. P. A. Slim).
- Hieracium caespitosum* Dum.; Ter Aar, Z.-H., berm Achttienkavelsweg, mei 1974 (W.).
- Hieracium caespitosum* Dum. $\times$ *H. pilosella* L.; Ter Aar, Z.-H., berm Achttienkavelsweg, mei 1974 (W.).
- Hieracium sabaudum* L.; bij Oud-Zuilen, juni 1974 (Werkgroep Utrecht).
- Senecio fuchsii* Gmel.; ZW. van Sassenheim, grazige plaats onder elzenstruweel, mei 1974 (v. d. M.). Deze in Z.-Limburg algemene soort komt buiten het Krijt-en Lössdistrict zeer zeldzaam voor.
- Senecio vulgaris* L. var. *radiatus* Koch; Zevenhoven, Z.-H., Jonge Zevenhovenseweg, mei 1974 (W.).

Convolvulaceae

- Calystegia soldanella* (L.) R. & Sch.; Goedereede, duintjes langs Zuiderdiep, vanaf 1970 bekend (opg. H. G. v. d. Weyden). Deze soort was van Goeree na 1950 niet bekend (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973).

Cruciferae

- Barbarea verna* (Mill.) Aschrs.; W. van Klaaswaal, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).
- Cardamine amara* L.; Amsterdam-Osdorp, Sloterplas, mei 1974 (Dr. G. Kruseman); id., met violette bloemen, Beerenplaat, in griend, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).
- Cardamine pratensis* L., met gevulde bloemen; Wijbroek, Gld., slootkant langs Kampweg, april 1974 (opg. E. de Boer); id., zonder kroonbladen; Waaluiterswaard, tegenover Loenen, april 1974 (H. v. Oeveren).
- Cardaminopsis arenosa* (L.) Hayek; Brakel, Waalkrib bij het dorp, juni 1974 (Prof. Dr. Ir. J. L. van Soest).
- Crambe maritima* L.; Afsluitdijk tussen Kornwerderzand en Breezanddijk, juni 1974 (v. d. P.); Slikken van Flakkee, ZW. van Stellendam, 1974 (opg. W. Didden & K. v. d. Bogaard); Hoofdplaat, Z.-VI., op het grote havenhoofd van de voormalige haven, juli 1974 (opg. R. de Vries & P. Polderman). De opmars van deze soort zet zich nog steeds voort.
- Lepidium latifolium* L.; aan de Waver aan de NW.-zijde van de Botshol, gem. Ouder-Amstel, mei 1974 (W.).
- Rorippa amphibia* (L.) Besser; Heerhugowaard, langs sloot, juli 1974 (Dr. L. de Lange). Van deze in Nederland algemene soort zijn in de provincie Noord-Holland benoorden het IJ slechts enkele vondsten bekend.

Cyperaceae

- Carex acuta* L. $\times$ *C. hudsonii* A. Benn. (*C. \times proluxa* Fr.); Twijzelermede, gem. Achtkarspelen, Fr., verruigend moerasgebied, mei 1974 (opg. O. Hoekstra & v. d. P.); Tjongervallei ten NO. van Nijeholtpade, gem. Weststellingwerf, Fr., drassig terrein, mei 1974 (opg. R.).

Carex aquatilis Wahlenb.; Langelille, Fr., mei 1973 (opg. R.); ZW. van Ruinen, mei en aug. 1974 (opg. W. Ph. ten Klooster). Wederom nieuwe vindplaatsen van deze boreale zeggesoort.

Carex cespitosa L.; stroomdallandschap van de Drentsche A, tussen Anderen en Gasteren, mei 1974 (H. Lanjouw). Een tweede vindplaats in Nederland van een zeggesoort, die eerst onlangs door DE BOER (1974) voor ons land is ontdekt.

Carex hirta L., met vertakte aartjes; Puttershoek, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Carex ligerica Gay; IJsseldijk bij Deventer, mei 1974 (Unio); Z.-zijde van de Lek, bij Jaarsvelderkapel, mei 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). De verspreiding in ons land van deze soort is volgens KERN & REICHGELT (1954) nog onvoldoende bekend.

Carex paniculata L. $\times$ *C. remota* L. (*C. \times boeninghausiana* Whe.); Westbroek, gem. Maartensdijk, elzenbroek, juli 1974 (Mevr. C. L. Keizer-Plate).

Carex riparia Curt., alle aartjes vrouwelijk; langs boezemvaart bij Puttershoek, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Carex riparia Curt. $\times$ *C. rostrata* Stokes (*C. \times beckmanniana* Figert); Boornbergum, Fr., Wijde Krite, juni 1973 (opg. R. & v. d. P.).

Carex rostrata Stokes $\times$ *C. vesicaria* L. (*C. \times involuta* (Bab.) Syme); Tjongervallei ten NO. van Nijeholtpade, gem. Weststellingwerf, Fr., drassig terrein, mei 1974 (R.); Lampenbroek, Z. van Klarenbeek, Gld., juni 1974 (Unio).

Scirpus triquetus L.; W.-zijde eiland De Hoop bij Krimpen aan de Lek, mei 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). Wederom een nieuwe vindplaats buiten het zoetwatergetijdengebied langs de Oude Maas, alwaar deze soort in Nederland volgens QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA (1973) binnen enkele decennia alleen nog zal worden aangetroffen.

Elatinaceae

Elatine hexandra (Lapierre) DC.; Bergen op Zoom, op het Zoomland, sept. 1972 (opg. Dr. G. Kruseman).

Ericaceae

Vaccinium myrtillus L. $\times$ *V. vitis-idaea* L. (*V. \times intermedium* Ruthe); Z. van Gorredijk, Joods kerkhof, febr. 1974 (R.); Oldeberkoop, ten W. van Bekhofschans en in Koepelbos, maart 1974 (id.); Schoorl, Grote bos, ten NO. van de Paardenwei, reeds gedurende 15 jaar, 1974 (opg. Mej. S. M. v. d. Baan).

Euphorbiaceae

Euphorbia cyparissias L.; Scheveningen, duin, juni 1974 (opg. R. M. v. Urk). Nabij Haarlem komt deze soort vrij algemeen in de duinen voor, daarbuiten zeer zeldzaam (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1975).

Geraniaceae

Geranium robertianum L., met witte bloemen; Eestrum, gem. Tietjerksteradeel, Fr., op drie plaatsen om het dorp, 1974 (opg. St.).

Gramineae

Alopecurus aequalis Sobol.; Z.-zijde van de Lek, bij Jaarsveld, aan poeltje langs dijk, mei 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood); Rotterdam, verruigd moerassig grasland, mei 1974 (v. d. M.); bij Oud-Beijerland, grazig griend, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard). Opnieuw vondsten in het westen van het land, waar deze in het oosten van het land minder zeldzame soort weinig voorkomt.

Lolium perenne L., alle bloeiwijzen met uitgerekte aartjesspil; Leiderdorp, grasland, juni 1974 (v. d. M.).

Hippuridaceae

Hippuris vulgaris L. f. *fluviatilis* (Hoffm.) Coss. & Germ.; tussen Wassenaar en Katwijk, in duinplas in Pan van Persijn, mei 1974 (v. d. M.).

Juncaceae

Juncus alpino-articulatus Chaix ex Vill. subsp. *arthrophyllus* (Brenner) Reichg.; Veldsnijdersven bij Stepelo, gem. Haaksbergen, sept. 1974 (W.); Kathager Broek, Nuth, L., 1974 (W. de Veen). Zie Natuurh. Maandbl. 63 (9), 1974, p. 155.

Juncus tenuis Willd; langs de Zijl bij Leiden, sept. 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). Deze soort is buiten het pleistocene deel van ons land slechts van enkele verspreide vindplaatsen bekend (REICHGELT, 1964).

Labiatae

Galeopsis ladanum L. subsp. *ladanum*, met geelwitte bloemen; O. van spoorlijn Ede-Lunteren, aan rand van maisveld, aug. 1974 (opg. Dr. F. M. Muller).

Satureja vulgaris (L.) Fritsch; ZW. van Sassenheim, grazige plaats onder elzenstruweel, mei 1974 (v. d. M.).

Lentibulariaceae

Pinguicula vulgaris L.; de heer L. H. Batenburg was zo vriendelijk om ons mede te delen, dat de opgave in de vorige lijst van een vondst in De Treek bij Amersfoort betrekking heeft op planten, afkomstig uit Frankrijk en aldaar uitgezet.

Utricularia neglecta Lehm.; Kuipersveer, tussen Heinenoord en Puttershoek, in sloot, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Liliaceae

Colchicum autumnale L.; Haarlemmerhout, 1968 (opg. So.); Haagse Bos, mei 1969 (opg. Mo.). Gezien ook het voorkomen van deze soort in de Belgische kuststrook, rijst het vermoeden of de vondsten van het Nederlandse kustgebied wel als adventief dienen te worden beschouwd (MENNEMA, 1975).

Polygonatum verticillatum L.; bij Glanerbrug, Ov., in bosje, aug. 1974 (opg. W.).

Tulipa sylvestris L.; Beverwijk, Scheybeek, 1972 (opg. So.).

Loranthaceae

Viscum album L.; Miste bij Winterswijk, op populier, dec. 1974 (opg. W. Anema).
Buiten Z.-Limburg komt deze soort in Nederland, blijkens het voor de Atlas van de Nederlandse Flora (MENNEMA, 1975) door de heer W. Holverda samengestelde verspreidingskaartje slechts op enkele plaatsen voor.

Onagraceae

Chamaenerion angustifolium (L.) Scop., met witte bloemen; tussen Groot-Ammers en Ottoland, opgespoten terrein, juni 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood).

Orchidaceae

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch; Steenberg, N.-Br., in het Oudland, in licht populierenbos, 3 exx., mei 1974 (P. Asselbergs & F. Nolthee); id. (opg. P. Schepers).
Zie ook Natura 71(10), 1974, p. 171.

Ophrys apifera Huds.; langs het Kinselmeer, N.-H., juni 1974 (Biologendispuut Congo, Amsterdam). Zie Gorteria 7(11), 1975, p. 182.

Orchis simia Lamk.; Cadier-en-Keer, Schiepersberg, mei 1972 (A. M. M. van Haperen).
Zie Gorteria 7(1), 1974, p. 6.

Orobanchaceae

Orobanche reticulata Wallr. subsp. *pallidiflora* (Wimm. & Grab.) Hayek; Zwolle, IJsseldijk bij Oldeneel, okt. 1974 (J. J. Kleuver); Bunnik, op braakliggend terrein nabij de Kromme Rijn, aug. 1974 (F. van Ommen).

Papilionaceae

Trifolium micranthum Viv.; Pingjum, Pingjumer halsband, juni 1973 (opg. v. d. P. & A. Timmerman). Een nieuwe vindplaats langs de Friese IJsselmeerkust, waar deze zeldzame soort reeds van diverse plaatsen bekend is (VAN OOSTSTROOM, 1968).

Vicia cracca L., met witte bloemen; W. van Rhenen, stortterrein in uiterwaard, juli 1974 (opg. Dr. F. M. Muller).

Polygonaceae

Rumex scutatus L.; Kekerdom, steenhelling langs de Waal tussen Kraaienbos en steenfabriek, juni 1974 (opg. W.).

Potamogetonaceae

Potamogeton zizii Koch ex Roth; Eernewoude, Fr., ondiepe plas aan Feantersdijk, aug. 1974 (v. d. P.).

Primulaceae

Hottonia palustris L.; Kuipersveer, tussen Heinenoord en Puttershoek, in sloot, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard). Deze overigens algemene soort ontbreekt volgens HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1975) in het grootste deel van de Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden en was van de Hoeksche Waard niet bekend.

Primula elatior (L.) Hill $\times$ *P. veris* L. (*P. \times media* Peterm.); Bergeyk, bevoeid grasland tegen de Belgische grens langs de Beekloop, juni 1974 (opg. H. Lürding). VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1961) vermelden slechts, dat deze bastaard in Z.-Limburg niet zeldzaam is.

Pyrolaceae

Monotropa hypopithys L. subsp. *hypophegea* (Wallr.) Holmb.; Texel, in het vogel-reservaat „De Krim”, juli 1974 (W. Pranger). Deze vondst is reeds vermeld door MENNEMA & VAN OOSTSTROOM (1975).

Ranunculaceae

Aconitum vulparia Rchb.; Wijlrebos, L., mei 1974 (Ad. & P. A. Bakker).

Anemone nemorosa L.; N. van Emmeloord, in bos, sinds 1971 elk jaar teruggevonden (opg. P. Bremer).

Myosurus minimus L.; tussen Havelte en Meppel in het beekdal van de Oude Vaart, mei 1974; Uffeltermade, gem. Havelte, juni 1974; in het westelijk deel van het rivierengebied van Noord-Brabant, 1974; in Twente, 1974 (zie voor alle opg. G. van Dijk in De Levende Natuur 77 (6), 1974, p. 143). Blijkens het verspreidingskaartje voor de Atlas van de Nederlandse Flora (MENNEMA, 1975) werd deze in sommige delen van ons land niet zeldzame soort nog niet in ZW.-Drente, in Twente en in het W. deel van het rivierengebied van Noord-Brabant gevonden.

Thalictrum minus L. subsp. *jacquinianum* (Koch) Rouy & Fouc.; bij Jaarsvelderkapel, sept. 1974 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood); Mijnsheerenland, Hof van Moerkerken, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard). Van deze vrij zeldzame ondersoort zijn in het westelijk deel van het Fluviatiele district geen vondsten bekend.

Resedaceae

Reseda lutea L.; Schiermonnikoog, Prins Bernhardweg, bij bunker, aug. 1974 (opg. St.). Van de Waddeneilanden was deze soort alleen bekend van Texel en Terschelling (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1975).

Rosaceae

Potentilla supina L.; Poortugaal, griend bij Deltaziekenhuis, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West); polder Klein Koninkrijk, bij 's-Gravendeel, opgespoten grond met dichte wilgenopslag, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard); tussen 's-Gravendeel en Strijensas, langs Dordtse Kil, mei 1974 (id.). Blijkens het verspreidingskaartje in SMITS & MENNEMA (1974), samengesteld door Mej. M. M. H. Vente, is deze soort in het rivierengedeelte van het Fluviatiele district niet langer zeldzaam te noemen.

Pyrus communis L.; Staverden, leemputten, Z.-zijde loofbos, april 1974 (opg. Dr. F. M. Muller); Amsterdamse Waterleidingduinen, Doktersdrift, 1974 (opg. M. O. Boerman).

Sanguisorba officinalis L.; Dreischor, Z., O. deel Noorddijk, mei 1974 (J. P. C. Boot & J. Mennema). De eerste vondst in Zeeland van deze in sommige delen van O- en Z.-Nederland vrij algemene soort.

Rubiaceae

Galium tricornerutum Dandy; Beerenplaat, op dijk tussen de stenen, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard). Deze zeldzame soort, die vooral in Zeeland en op de Zuidhollandse eilanden voorkomt (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1975), is ook in de Hoeksche Waard gevonden.

Salicaceae

Salix fragilis L. $\times$ *S. triandra* L. (*S. \times speciosa* Host); Renkumse Beken, brongebied tussen Molenbeek en Kortenburgse Beek, bij de Keijenberg, juni 1974 (Bij.).

Salix pentandra L.; Boddenbroek, gem. Ambt-Delden, okt. 1973 en mei 1974 (W.). HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1975) noemt deze soort buiten het Drentse district twijfelachtig wild.

Scrophulariaceae

Linaria cymbalaria (L.) Mill., met witte bloemen; Amersfoort, op stadsmuur, okt. 1974 (J. W. van Vliet).

Melampyrum pratense L.; Bergen, N.-H., langs Eeuwige laan en bij De Franschman, 1972 (opg. So.). Deze in het oosten en zuiden des lands algemene soort was van de duinstreek slechts bekend van een drietal vindplaatsen.

Scrophularia neesii Wirtg.; De Vale Greend, uiterwaard aan de Maas nabij Oost, L., mei 1974 (Ad.). De eerste vondst van deze soort in Z.-Limburg.

Verbascum thapsus L.; Angelslo bij Emmen, op zandhoop, juli 1973 (W.). Deze in het Duin- en Krijtdistrict algemene en in het Fluviatiele en Gelderse district niet zeldzame soort is elders zeldzaam (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1975).

Veronica peregrina L.; Roelofarendsveen, langs weg tussen tuinderijen, mei 1974 (Ad.).

Veronica verna L.; Kopje van Aerdenhout, april en mei 1974 (M. de Does). Terecht is in de 18e druk van HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1975) bij deze zeer zeldzame soort de in de 17e druk gestelde vraag „nog aanwezig?“, weggelaten.

Umbelliferae

Chaerophyllum bulbosum L.; Brummen, wegberm, juni 1974 (Unio); Wageningen berg, elk jaar terugkomend, 1974 (opg. Prof. Dr. Ir. P. Kuiper).

Urticaceae

Parietaria officinalis L.; Leiden, Stationsweg, mei 1974 (Dr. C. F. van Beusekom). Volgens MENNEMA & SEGAL (1967) was de soort in Leiden na 1940 niet meer aangetroffen.

Valerianaceae

- Valerianella carinata* Loisl.; Boven-Leeuwen, Waaluiterswaard, april 1974 (opg. Bij. & H. van Oeveren); id., mei 1974 (H. M. v. d. Steeg).
Valerianella rimosa Bast.; Brummen, akker langs weg naar het Ganzenei, juni 1974 (Unio).

Literatuur

- BOER, H. DE, 1974. De zodezegge, *Carex cespitosa* L., tenslotte toch in Nederland gevonden. *Gorteria* 7 (4), p. 57–63.
HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1975. Flora van Nederland, 18e druk. Groningen.
JANSEN, M. T. & D. T. E. VAN DER PLOEG, 1974. De floristen-excursie 1972 naar Zuidwestelijk Friesland. *Gorteria* 7 (2), p. 29–32.
KERN, J. H. & TH. J. REICHGELT, 1954. *Carex*. Flora Neerlandica 1 (3).
MEINDERS-GROENEVELD, J. & S. SEGAL, 1967. Pteridologische aantekeningen, 3. De eikvaren (*Polypodium vulgare* L. sensu lato) in Nederland. *Gorteria* 3 (12), p. 183–199.
MENNEMA, J., 1975. Atlas van de Nederlandse Flora (in voorb.).
— & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1975. Aanvullende gegevens op Gremmen en Kremers, De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. *Gorteria* 7 (9/10), p. 133–148.
— & S. SEGAL, 1967. Het geslacht *Parietaria* in Nederland, 2. *Gorteria* 3 (8), p. 109–118.
OOSTSTROOM, S. J. VAN, 1968. Over het voorkomen van *Trifolium micranthum* Viv. in Nederland. *Gorteria* 4 (6/8), p. 109–113.
— & TH. J. REICHGELT, 1961. Primulaceae. Flora Neerlandica 4 (1), p. 7–25.
QUENÉ-BOTERENBROOD, A. J. & J. MENNEMA, 1973. Zeldzame Nederlandse plantesoorten in Zuid-Holland. Prov. Waterstaat Zuid-Holland, 's-Gravenhage.
REICHGELT, TH. J., 1964. Juncaceae. Flora Neerlandica 1 (6), p. 164–209.
SEGAL, S., 1962. De floristiek van oude muren. *Gorteria* 1 (7), p. 71–74.
SMITS, G. & J. MENNEMA, 1974. Floristische inventarisatie van IJsselmonde-West. Openbaar Lichaam Rijnmond, Rotterdam.

B. Adventieve soorten

Amaranthaceae

- Amaranthus albus* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1974 (Bo.); Zaandijk, terrein veevoederfabriek, okt. 1974 (A.).
Amaranthus hybridus L.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, nov. 1974 (A.).

Boraginaceae

- Amsinckia menziesii* (Lehm.) Nels. & Macbr.; Renkum, ruderaal terrein Z. van de Keijenberg, juni 1974 (opg. Bij.).
Anchusa ochroleuca Bieb. × *A. officinalis* L. (*A.* × *baumgartenii* Nym.); Velzen-N., langs weg, juli 1972 (C. Groot).
Asperugo procumbens L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
Echium italicum L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.). De eerste adventieve vondst van deze mediterrane soort in Nederland.
Echium plantagineum L.; tussen Oldenzaal en Losser, in wegberm, juli 1972 (W.).
Echium vulgare L.; Epe, berm Vossenbroekerweg, sept. 1974 (opg. E. de Boer); Laren, Gld., landgoed Verwolde, 1973 (opg. Dr. K. Waldeck).

Caryophyllaceae

- Agrostemma githago* L.; Geldrop, in plantsoen, uitgezaaid?, okt. 1974 (M. Spooren).
Dianthus armeria L.; tussen Hoogeveen en Geesbrug, in wegberm ter hoogte van Nieuweroord, aug. 1974 (H. Reimerink); Leiden, spontaan in tuin, juli 1974 (Prof. Dr. S. E. de Jongh).
Herniaria hirsuta L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.).
Silene dichotoma Ehrh.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
Silene gallica L.; N. van Renkum, op bouwterrein bij de Keijenberg, juni 1974 (Bij.); Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juni 1974 (A.).
Vaccaria pyramidata Med.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); Wageningen-Hoog, stortplaats de Franse Kamp, juni 1974 (opg. Bij. & H. van Oeveren); tussen Wageningen en Renkum, in wegberm, juni 1974 (Bij.); 's-Gravenhage, Schedeldoekshaven, juni 1969 (opg. Mo.); id., bij het nieuwe Centraal Station, juli 1974 (opg. C. Benschop).
Viscaria vulgaris Bernh.; Doetinchem, wegberm, sept. 1974 (W. Anema).

Chenopodiaceae

- Chenopodium foliosum* Aschrs.; Heemskerk, ruderaal terrein, juni 1974 (A.); 's-Gravenhage, spoorwegemplacement, mei 1969 (opg. Mo.).
Kochia scoparia (L.) Schrad.; Zaandijk, Kalverpolder, terrein veevoederfabriek, okt. 1974 (A.).

Compositae

- Achillea setacea* W. & K.; Amersfoort, industrieterrein en dijk langs Eemkanaal okt. 1974 (J. W. van Vliet).
Ambrosia psilostachya DC.; Velzen, terrein aan de Leeghwaterweg, aug. 1974 (A.).
Anthemis tinctoria L.; Hengelo, Ov., bij het Twentebad, aug. 1974 (W.); Heemskerk, ruderaal terrein bij kasteel Assumburg, juli 1974 (A.).
Artemisia absinthium L.; Breezanddijk, juni 1974 (opg. v. d. P.); Kruiningen, 1974 (opg. G. J. Slob).
Artemisia biennis Willd.; Hoogvliet, bij nieuw aangelegd metrostation Zalmplaat, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West); id., open terrein langs Oude Maas nabij Spijkenisserbrug, sept. 1974 (id).
Centaurea calcitrapa L.; 's-Gravenhage, op braakliggend terrein, sept. 1974 (L. Quaadgras).
Centaurea solstitialis L.; 's-Gravenhage, Nieuwe Molstraat, sept. 1971 (opg. Mo.).
Cirsium arvense (L.) Scop. var. *incanum* (Fischer) Ledeb.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
Cirsium arvense (L.) Scop. var. *mite* Wimm. & Grab.; Warmond, stortplaats bij autobaan, juli 1974 (v. d. M.).
Cirsium oleraceum (L.) Scop.; Den Briel, op braakliggend terrein, 1973 (opg. O. van Hest).
Crepis setosa Hall. f.; tussen Oud-Zuilen en Maarssen, aan de Vecht, aug. 1974 (Werkgroep Utrecht).

- Cynara cardunculus* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).
- Gilia achilleaefolia* Benth.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, aug. en sept. 1974 (A.).
- Guizotia abyssinica* (L.) Cass.; Wons, Fr., langs rijksweg, okt. 1974 (opg. E. de Boer).
- Lactuca virosa* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).
- Matricaria disciforme* (C. A. Meyer) DC.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.). Deze soort is afkomstig uit de Kaukasus en ZW.-Azië.
- Matricaria maritima* L. subsp. *inodora* (L.) Clapham f. *disciflora* (Fr.); Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Senecio inaequidens* DC.; Veenendaal, stationsemplement, sept. 1974 (opg. M. T. Jansen); tussen Wormer en Wormerveer, stortterreintjes langs de Zaan, sept. 1974 (A.); Heel, L., in een aangevuld grintgat, nov. 1974 (Mej. T. Blankevoort). Zie ook Natuurh. Maandbl. 63 (12), 1974, p. 209.
- Senecio squelidus* L.; Leiden, binnenplaats Rijksherbarium, tussen stenen, juni 1974 (J. Mennema); Leiderdorp, hoek Resedastraat en B. G. Cortslaan, april 1974 (Dr. P. W. Leenhouts); Scheveningen, bij voormalige aanlegplaats van de Norfolklijn, sept. 1974 (R. M. van Urk). De in Leiden en Leiderdorp gevonden exemplaren zijn niet uitgezaaid (zie Gorteria 7 (5), 1974, p. 77).
- Stenactis strigosa* (Mühlenb. ex Willd.) DC.; Zaltbommel, op talud van rijksweg, niet ver van de brug, aug. 1974 (Mevr. A. Kruyt-Piet); Duivendrecht, gem. Ouder-Amstel, bij voormalige opslagplaats van brandstoffen, aug. 1974 (Bo.); De Doort, Echt, L., 1974 (W. de Veen). Zie Natuurh. Maandbl. 63 (12), 1974, p. 207.
- Xanthium riparium* Itz. & Hertsch; Pernis, opgespoten terrein in polder Kleine Gadering, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West).

Cruciferae

- Barbarea intermedia* Bor.; Wons, Fr., in tuin, mogelijk met ingezaaid gras, mei 1974 (opg. E. de Boer).
- Barbarea verna* (Mill.) Aschers.; Mijnsheerenland, in wegberm, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).
- Berteroa incana* (L.) DC.; Poortugaal, naast Delta-ziekenhuis, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West).
- Brassica elongata* Ehrh.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Bunias orientalis* L.; tussen Laag- en Hoog-Keppel, april 1974 (opg. H. v. Oeveren).
- Camelina sativa* (L.) Crantz; Leeuwarden, bij veevoederfabriek, juni 1974 (opg. St.); Heemskerk, ruderaal terrein aan de Hoogdorperweg, juni 1974 (A.); A. W. Duinen, Westerkanaal, 1973 (opg. M. O. Boerman); id., N.-oever inlaatkanaal, mei 1974 (v. d. M.).
- Cardaminopsis arenosa* (L.) Hayek; Westerhoven, N.-Br., slootkant langs weg naar Borkel, april 1975 (opg. H. Lüring); Borkel, gem. Valkenswaard, wegberm nabij Belgische grens, mei 1975 (opg. id.).

- Eruca vesicaria* (L.) Cav.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.); Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juni 1974 (A.); Poortugaal, bij metrostation, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West).
- Erysimum repandum* L.; Wormerveer, terrein meeffabriek, juni 1974 (A.).
- Hirschfeldia incana* (L.) Lagrèze-Fossat; Leiden, Haven, tussen de straatstenen, juni 1974 (v. d. M.).
- Lepidium densiflorum* Schrad.; Wormerveer, terrein De Unie, juni 1974 (A.); tussen Wormerveer en Wormer, stortterreintjes langs de Zaan, sept. 1974 (A.); A. W. duinen, Westerkanaal, 1973 (opg. M. O. Boerman).
- Lepidium neglectum* Thell.; Wormerveer, terrein Wessanen, juli 1974 (A.).
- Lepidium sativum* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.); Veenendaal, voormalig station, juni 1974 (opg. Bij. & H. van Oeveren); Rotterdam-Zuid, Oldegaarde, mei 1973 (C. Beukelman); Capelle a/d IJssel, op wandelpaadje van plantsoen, okt. 1974 (W. van Alken).
- Malcolmia africana* (L.) R. Br.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.).
- Malcolmia maritima* (L.) R. Br.; Eelde, op grasveldje van de N. H. kerk, juli 1974 (C. Klapwijk).
- Rhynchosinapis cheiranthos* (Vill.) Dandy; Rotterdam, opgespoten gebied, O. van Waterleidingbedrijf, mei 1974 (v. d. M.).
- Sisymbrium irio* L.; duinen tussen Wijk aan Zee en Heemskerk, infiltratiegebied, aug. 1974 (A.); IJmuiden, industrieterrein, mei 1974 (id.); Velzen, industrieterrein, mei 1974 (id.).
- Sisymbrium loeselii* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); Beverwijk, ruig terrein aan de Creutzbergerlaan, juni 1974 (A.).
- Sisymbrium runcinatum* Lag. ex DC.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Cucurbitaceae

- Cucurbita pepo* L.; Nieuwe Wetering, N. van Groenekan, aug. 1974 (Werkgroep Utrecht).

Dipsacaceae

- Dipsacus fullonum* L.; Amsterdam, Koninginneweg, in tuintje, aug. 1974 (Bo.).
Zie Natura 71 (10), 1974, p. 169.
- Dipsacus laciniatus* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.).

Euphorbiaceae

- Ricinus communis* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1974 (Bo.).

Gramineae

- Apera intermedia* Hack.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Briza minor* L.; Scheveningen, langs Verversingskanaal, 1974 (opg. R. M. van Urk).
- Bromus diandrus* Roth; Amsterdam-W., terrein expeditiebedrijf, aug. 1974 (Bo.).
- Bromus macrostachys* Desf.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Bromus rigidus* Roth; Wageningen, overslagbedrijf, juni 1974 (Bij.).
- Bromus scoparius* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Cynodon dactylon* (L.) Pers.; Rotterdam, Maashaven-Brielse laan, sept. 1974 (C. Beukelman).
- Eragrostis poaeoides* P. B.; Doetinchem, station N.S., sept. 1972 (opg. Prof. Dr. V. Westhoff).
- Gastridium ventricosum* (Gouan) Sch. & Thell.; A. W. Duinen, voerplek Zilkerduin-slag, juni 1974 (M. O. Boerman).
- Hordeum murinum* L. subsp. *leporinum* (Link) A. & G.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Koeleria phleoides* (Vill.) Pers.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Lolium temulentum* L.; Maartensdijk, vuilnisstortplaats, aug. 1974 (Werkgroep Utrecht).
- Pennisetum villosum* R. Br.; IJmuiden, vuilstortterrein tussen Haringhaven en Strandweg, aug. 1968 (A.); was in Gorteria 4, 1969, p. 177 abusievelijk vermeld als *Hordeum jubatum* L.
- Phleum paniculatum* Huds.; Maartensdijk, op braak liggende strook langs bosrand, juli 1974 (H. C. Greven).
- Polypogon monspeliensis* Desf.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Setaria villosissima* (Scribn. & Merr.) K. Schum.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, sept. 1974 (A.). Deze soort is inheems in Texas en Arizona.
- Triticum turgidum* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Hydrophyllaceae

- Phacelia tanacetifolia* Benth.; Leeuwarden, in wegberm, 1974 (opg. O. Hoekstra); Sneek, in wegberm, 1974 (opg. v. d. P.); aan de weg Elsloo - Tronde, Fr., juli 1974 (R. de Graaf); id. (R.); Arnhem, Rijnsoever, plaatselijk massaal, aug. 1974 (opg. C. A. Zuurdeeg); tussen Terborg en Varsseveld, in nieuwe wegbermen, juni 1974 (W. Anema). De indruk bestaat, dat deze soort vaak in nieuwe wegbermen wordt uitgezaaid.

Labiatae

- Mentha longifolia* (L.) L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).

Mentha spicata L.; tussen Woerden en Bodegraven, N.-zijde van de Oude Rijn, aug. 1974 (W.).

Mentha suaveolens Ehrh.; 's-Gravenhage, braakliggend terrein bij station, juli 1974 (opg. C. Benschop).

Stachys annua (L.) L.; Scheveningen, langs trambaan, 1974 (opg. R. M. van Urk).

Loasaceae

Mentzelia aurea (Lindl.) Baill.; Oosterbeek, Westerbouwing, ruderaal wegberm, juni 1974 (J. Timmer).

Malvaceae

Abutilon theophrasti Med.; Heinenoord, opgespoten terrein bij griend, aug. 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Lavatera cretica L.; 's-Gravenhage, Nieuwe Haven, sept. 1971 (opg. Mo.).

Malachra capitata (L.) L.; Beverwijk, bij een volière, met vogelzaad, juli 1974 (A.).

Dit geslacht komt oorspronkelijk uit tropisch Amerika; *M. capitata* komt thans ook veel voor in tropisch Azië en Afrika.

Malva parviflora L.; Wormerveer, terrein Wessanen, juli 1974 (A.).

Malvastrum coromandelianum (L.) Garcke; Beverwijk, composthoop, juni 1974 (A.).

Deze tropische soort komt in Amerika ook buiten de tropen voor.

Onagraceae

Oenothera laciniata Hill; Terborg, in droge sloot, sept. 1973 (opg. W. Anema).

Papilionaceae

Cicer arietinum L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.).

Galega officinalis L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).

Lathyrus aphaca L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).

Lathyrus hirsutus L.; W. van Renkum, stortterrein in uiterwaard, juli 1974 (opg. Dr. F. M. Muller); Heemskerk, ruderaal terrein bij kasteel Assumburg, juli 1974 (A.).

Lupinus angustifolius L.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, sept. en okt. 1974 (A.).

Medicago arabica (L.) Huds.; Voorstonden, gem. Brummen, juni 1974 (Unio).

Melilotus indicus (L.) All.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., juli 1974 (Bo. & He.); Loosduinen, langs bouwterrein Kraaiensteijn, juni 1974 (L. Quaadgras); Rijswijk, Treubstraat, juni 1969 (opg. Mo.).

Trifolium alexandrinum L.; Hoeksche Waard, tussen Maasdam en Strijen, langs akker, aug. 1974 (J. Mennema).

Trifolium aureum Poll.; tussen Papenvoort en Rolde, Dr., bij Anderse Diepje, juli 1974 (opg. St.).

Trifolium hybridum L. subsp. *elegans* (Savi) A. & G.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

- Trifolium nigrescens* Viv.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Trigonella fischeriana* Ser.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.). Deze soort is inheems in de Kaukasus en Klein-Azië.
- Trigonella gladiata* Stev. ex Bieb.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juli 1974 (Bo. & He.).
- Trigonella procumbens* (Bess.) Rchb.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); id., sept. 1974 (Bo.).
- Vicia grandiflora* Scop.; tussen Zuid-Beijerland en Numansdorp, in wegberm, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).
- Vicia lutea* L.; Hardegarijp, Fr., ruderaal terrein, juni 1974 (St.).
- Vicia narbonensis* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Plantaginaceae

- Plantago afra* L.; 's-Gravenhage, Zuiderpark, sept. 1971 (opg. Mo.).

Polygonaceae

- Polygonum patulum* Bieb.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).
- Rumex patientia* L. subsp. *orientalis* (Bernh.) Danser; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Portulacaceae

- Claytonia sibirica* L.; Wageningen, bij een coniferen haag, mei 1974 (J. van Barneveld); 's-Gravenhage, Westduinen, 1972–1974 (opg. Dr. K. Waldeck); Rotterdam, Overschie, 1974 (G. J. Eerland).

Ranunculaceae

- Delphinium ajacis* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); gem. Brakel, Gld., Nieuwendijk, wegrand, sept. 1974 (W.); fietspad van Koog a/d Zaan naar Westzaan, in grasstrook, sept. 1973 (C. Beukelman); Oud-Beijerland en Heinenoord, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Rosaceae

- Potentilla norvegica* L.; Valkenswaard, rand van visvijver, juli 1974 (opg. H. Lürding).
- Potentilla recta* L.; Hapert, N.-Br., slootkant bij industrieterrein, aug. 1973 (opg. H. Lürding).

Rubiaceae

- Galium tricornutum* Dandy; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Saxifragaceae

Saxifraga tridactylites L.; Deventer, station, mei 1973 (W.).

Scrophulariaceae

Calceolaria scabiosifolia Sims; De Stikke Trui, zandafgraving O. van Velp, juli 1974 (opg. K. Reinink).

Linaria repens (L.) Mill.; Texel, Oudeschild, juli 1974 (opg. Mej. W. Eelman); Beverwijk, vuilnisstortplaats, aug. 1974 (A.).

Linaria spuria (L.) Mill.; Rotterdam, in tuin Groene Zoom, juli-aug. 1974 (C. Beukelman).

Parentucellia viscosa (L.) Caruel; Harlingen, verwaarloosd graslandje bij zandput, aug. 1974 (opg. v. d. P.); Hompelvoet, voormalige plaat in de Grevelingen tussen Goeree en Schouwen, in ingezaaide, beweide grond, juli 1974 (P. A. Slim).

Verbascum blattaria L.; ZW. van Fort Ruigenhoek, W. van Groenekan, juni 1974 (Werkgroep Utrecht); A. W. Duinen, voerplek Morelberg en Ome Janneberg, aug. 1971 (M. O. Boerman).

Verbascum lychnitis L.; A. W. Duinen, Zandvoortselaan, juli 1969 (M. O. Boerman).

Verbascum phlomoides L., met witte bloemen; Zeist, voormalige zandafgraving, juli 1974 (opg. St.).

Veronica peregrina L.; Leeuwarden, bij station, sept. 1974 (opg. St.).

Solanaceae

Datura ferox L.; 's-Gravenhage, Nieuwe Haven en Kortenbosch, sept. 1971 (opg. Mo.).

Datura stramonium L. var. *tatula* (L.) Torr.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, aug. 1974 (A.).

Solanum ciliatum Lamk.; Beverwijk, ruderaal terrein aan de Van Riemsdijklaan, aug. 1974 (A.); id., vuilnisstortplaats, sept. en okt. 1974 (id.).

Solanum cornutum Lamk. (*S. rostratum* Dunal); Lopikerkapel, gem. Lopik, aan rand van de Hoge Grienden, sept. 1974 (F. van Ommen); A. W. Duinen, Gruispad, 1973 (opg. M. O. Boerman).

Umbelliferae

Ammi majus L.; Utrecht-Tuinwijk, plantsoentje tussen struikjes, aug. 1974 (J. T. Wildschut); A. W. Duinen, voerplek Ome Janneberg, aug. 1974 (M. O. Boerman).

Ammi visnaga (L.) Lamk.; Wieringermeer, Zuiderkwelderweg, in witlofveld, 1974 (C. Kaai).

Bupleurum lancifolium Hornem.; Den Burg, Texel, in verwilderde boomgaard, juli 1974 (Mej. W. Eelman); Amsterdam-West, Westerdoksdijk, vlak bij het z.g. Stenenhoofd, juni 1974 (Bo.); Oudenbosch, in parkachtige tuin, juli 1974 (J. G. F. Korver).

Bupleurum rotundifolium L.; 's-Gravenhage, Schedeldoekshaven, ruderaal terrein, juni 1969 (opg. Mo.); Vught, kazerneterrein, aug. 1974 (opg. G. Verschuren).

Coriandrum sativum L.; Woudrichem, wegberm Z. van de stad, juni 1973 (W.).

Scandix pecten-veneris L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.); A. W. Duinen, N.-oever inlaatkanaal, mei 1974 (v. d. M.).

Smyrnum perfoliatum L.; Voorschoten, landgoed Berbice, spontaan opgekomen, 1972 (opg. J. J. M. van Alphen).

Trachyspermum ammi (L.) Sprague; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1974 (Bo.).

Turgenia latifolia (L.) Hoffm.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, juni 1974 (Ad., Bo., v. H. & v. O.).

Verbenaceae

Verbena officinalis L.; Ede, in zandige berm, sept. 1974 (opg. Bij.); W. van Groenekan, bij Fort Ruigenhoek, juni 1974 (Werkgroep Utrecht).

C. Verwilderde soorten

Amaryllidaceae

Leucojum aestivum L.; Laren, Gld., landgoed Verwolde, 1972-1974 (opg. Dr. K. Waldeck).

Leucojum vernum L.; Laren, Gld., landgoed Verwolde, 1974 (opg. Dr. K. Waldeck).

Araceae

Arum italicum Mill.; Castricum, N.-H., Geversduin, bij ingang reservaat, mei 1974 (opg. So.); Heemskerk, N.-H., bosje bij de Vlotter, mei 1972 (opg. id.); Heemstede, Manpad, maart 1974 (Dr. G. Kruseman); Gronsveld, Savelsbos, april 1974 (Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink).

Boraginaceae

Myosotis sylvatica Ehrh. ex Hoffm.; N.O.P., op diverse plaatsen, 1972 en 1973 (opg. P. Bremer).

Pentaglottis sempervirens (L.) Tausch ex Bail.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, juni 1974 (A.).

Campanulaceae

Campanula latifolia L.; W. van Groenekan, bij Fort Ruigenhoek, juni 1974 (Werkgroep Utrecht); Santpoort, N.-H., langs Wüstelaan, sept. 1973 (opg. So.).

Campanula persicifolia L.; Wilpsche Klei, tussen Wilp en Voorst, Gld., juni 1974 (Unio); W. van Groenekan, bij Fort Ruigenhoek, juni 1974 (Werkgroep Utrecht); Warmond, in wegberm nabij de autobaan, juli 1974 (v. d. M.).

Campanula rapunculoides L.; Heusden, N.-Br., op stadsmuur, juli 1974 (opg. G. Verschuren).

Caprifoliaceae

Lonicera tatarica L.; Wageningen Berg, langs weg, 1974 (Bij.).

Lonicera xylosteum L.; Huis ter Heide, bos, april 1974 (opg. v. d. P.).

Sambucus racemosa L.; bij Terwolde, gem. Voorst, Gld., in een bosje, april 1974 (opg. E. de Boer); A. W. Duinen, kaalkap Adamsstort, 1974 (opg. M.O. Boerman).

Symphoricarpos rivularis Suksd.; Strijen, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Caryophyllaceae

Dianthus barbatus L.; St. Pietersberg, aug. 1974 (opg. H. v. Oeveren).

Lychnis coronaria (L.) Desrouss.; langs weg van 's-Gravendeel naar Dordrecht, juni 1974 (opg. R. Liefwaard).

Silene armeria L.; O.-Flevoland, Lelystadhaven, juli 1974 (opg. P. Bremer); Winterswijk, vuilnisbelt, aug. 1974 (E. Hennipman); Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juni 1974 (A.).

Silene pendula L.; W. van Klaaswaal, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Compositae

- Achillea ptarmica* L., met gevulde hoofdjes; Stoenkharne, Fr., in moerasvegetatie, juli 1973 (opg. R.).
Artemisia dracunculus L.; Cadzand, in de duinen, sept. 1974 (P. Mommerency).
Aster laevis L.; Doorn, langs bosrand, sept. 1971 (C. Beukelman).
Aster novi-belgii L.; W. van Rhoon, op braakliggend terrein langs Groene Kruisweg, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West).
Callistephus chinensis (L.) Nees; Beverwijk, ruderaal terrein, okt. 1974 (A.).
Cosmos atrosanguineus (Hook.) Stapf; Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1974 (A.). Deze borderplant is oorspronkelijk afkomstig uit Mexico.
Cosmos bipinnatus Cav.; tussen Koog a/d Zaan en Westzaan, langs fietspad, sept. 1973 (C. Beukelman).
Heliopsis helianthoides (L.) Sweet; Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1974 (A.).
Hieracium aurantiacum L.; Texel, Oudeschild, juni 1974 (opg. Mej. W. Eelman); Vecht en Stein, gem. Maarssen, opgespoten terrein, juni 1974 (Werkgroep Utrecht).
Rudbeckia laciniata L.; kanaal Almelo-Nordhorn bij weg Tilligte-Denekamp, aug. 1972 (W.).
Silybum marianum (L.) Gaertn.; Herkingen, Goeree-Overflakkee, juni 1974 (K. J. Huisman).
Tragopogon porrifolius L.; Spaarndam, N.-H., 1974 (opg. H. N. Leijs).

Cruciferae

- Hesperis matronalis* L.; tussen Poortugaal en Hoogvliet, ruderaal terrein, sept. 1974 (Werkgroep IJsselmonde-West).

Geraniaceae

- Geranium endressii* Gay; Duivelsberg, onderaan, bij weg naar Beek, juni 1974 (C. Beukelman); Baarn, op de Z.-helling van een smal zandig dijkje in het Eemdal, aug. 1974 (G. S. de Hoog).
Geranium pratense L.; Noordbroek, Gr., kerkhof van de N. H. kerk, juli 1974 (opg. C. Klapwijk); Deventer-De Worp, spoordijk, N.-zijde, aug. 1972 (W.); Vorchten, gem. Heerde, Gld., wegberm, juni 1974 (E. de Boer).
Geranium sanguineum L.; Sassenheim, wegberm langs prov. weg, juli 1974 (v. d. M.).

Gramineae

- Phalaris arundinacea* L. var. *picta* L.; Kuipersveer, tussen Heinenoord en Puttershoek, langs Oude Maas, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Liliaceae

- Allium christophii* Traut.; Stokkum, gem. Wijlre, L., in weiland, mei 1974 (L. H. J. Haesen).
Chionodoxa luciliae Boiss.; Texel, bij Den Hoorn, maart 1974 (opg. Mej. W. Eelman).
Colchicum byzantinum Ker-Gawl.; Bakkum, N.-H., op verlaten akker, voorjaar 1974 (opg. So.). Deze soort, die als droogbloeiër wordt gekweekt, komt oorspronkelijk uit Klein-Azië.
Fritillaria imperialis L.; Texel, nabij Den Hoorn, april 1974 (opg. Mej. W. Eelman).
Hemerocallis fulva (L.) L.; tussen Beilen en Dwingeloo, in wegberm, juli 1974 (opg. A. L. J. IJzen-doorn).

Malvaceae

- Althaea rosea* Cav.; Rijswijk, Treubstraat, juli 1969 (opg. L. Quaadgras).

Onagraceae

- Epilobium inornatum* Melville; Leeuwarden, heemtuin, juli 1973 (opg. v. d. P.).

Papaveraceae

- Corydalis lutea* (L.) DC.; Maarssen, op muur, aug. 1974 (Werkgroep Utrecht); Ouderkerk a/d IJssel, op onbewoond huis, aug. 1974 (opg. H. G. v. d. Weyden).
Meconopsis cambrica (L.) Viguiier; 's-Gravenhage, in bosje van der Aastraat, mei 1969 (opg. Mo.).

Papilionaceae

Genistella sagittalis (L.) Gams; Wijchen, Heumense weg, langs bosrand, juni 1974 (C. Beukelman).

Phytolaccaceae

Phytolacca esculenta van Houtte; Voorst, Gld., langs binnenwegje bij ruïne Nijenbeek aan de IJssel, juni 1974 (Mej. E. I. Enklaar); Maarssen, aug. 1974 (Werkgroep Utrecht); Velzen, terrein aan de Leeghwaterweg, aug. 1974 (A.).

Pontederiaceae

Eichhornia crassipes (Mart.) Solms; Heemstede, Glippervaart, najaar 1973 (A. W. M. Höcker).
Zie *Gorteria* 7 (11), 1975, p. 181.

Rubiaceae

Asperula odorata L.; 's-Gravendeel, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Saxifragaceae

Ribes alpinum L.; De Beele bij Voorst, Gld., mei 1974 (Unio).
Tellima grandiflora (Pursh) Dougl. ex Lindl.; Laren, Gld., Verwolde, 1974 (opg. Dr. K. Waldeck).
Tolmiea menziesii (Pursh) Torr. & Gray; Breda, spontaan in tuin, juni 1974 (Mej. A. E. Jansen).

Scrophulariaceae

Alonsoa warscewiczii Regel; Beverwijk, bij een volière, juli 1974 (A.). Deze soort komt oorspronkelijk voor in Peru.
Digitalis lanata Ehrh.; bos bij Lieshout, N.-Br., aug. 1974 (P. de Man).
Veronica filiformis Sm.; Schoonhoven, mei 1970 (opg. Mo.); Oostendam, NW. van Hendrik Ido Ambacht, Pruimendijk, april 1974 (Dr. P. W. Leenhouts); W. van voormalig voetveer bij Heinenoord, langs dijk Oude Maas, nov. 1974 (opg. H. G. v.d. Weijden); Eindhoven, braakliggend terrein langs Europalaan, mei 1974 (M. Spooen); Valkenswaard, langs de Tongelreep bij de visvijvers, april 1974 (opg. H. Lüring); Wijre, L., bos achter het kasteel, mei 1974 (Ad. & P. A. Bakker); bij Gulpen, aan de Geul, juni 1973 (J. Mennema); id., mei 1974 (Ad. & P. A. Bakker).

Umbelliferae

Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm.; Wageningen, bij mesthoop, mei 1974 (opg. H. v. Oeveren).
Foeniculum vulgare Mill.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1974 (A.).

Vitaceae

Parthenocissus cf. *quinquefolia* (L.) Planch.; Reuversweerd, gem. Brummen, juni 1974 (Unio); Heinenoord, op dijkgrlooiing bij gemaal, mei 1974 (Werkgroep Hoeksche Waard).

Summary

A list of new localities of rare species and interesting records of more common species found in the Netherlands mainly during 1974, subdivided in three categories:

- A. Native species;
- B. Adventitious species;
- C. Species escaped from cultivation.

In list A comments have been added, where necessary. In list B and C the names of the species, new for the Netherlands, are in bold type.